

En krigs påvirkning på individ og samfund

”Åben ikke døren for fremmede” var en frase, som mange af os voksede op med. Dog fik denne vending flere nuancer, desto ældre vi blev. Globalisering og samhandel lærte os, at vi måtte åbne døren for fremmede, som synes at fortjene vores tillid. Vi søger tryghed og lægger vores tillid i hinanden, uanset om det gælder lande eller individer. Men så snart tilliden og vores følelse af tryghed forsvinder, da lukker vi døren og lukker os om os selv.

Netop denne mistillid og følelse af utryghed er skabt i forbindelse med krigen mellem Rusland og Ukraine. Rusland, der ellers er en ideologisk særdeles anderledes nation end dets vestlige samarbejdspartnere, har nu én efter én fået smækket døren til handelsaftaler og samarbejder. Men krigens konsekvenser isolerer sig ikke alene til Rusland eller Ukraine. Nej, resten af verden rammes også hårdt af krigen. Der vil naturligvis være adskillige konsekvenser af en krig, men i nyere tid hvor vi er så forbundne pga. globalisering og tanken om, at *lande, der handler med hinanden, ikke bekriger hinanden*¹, da vil det i høj grad være de økonomiske konsekvenser, som er de mest kritiske.

Grundet krigen oplever mange lande øget inflation, tilbagegang i BNP og mulige recessioner. Lad os tage Danmark som eksempel. Her er inflationen nu oppe på hele 6%, hvilket er dobbelt så højt, som økonomer havde forudset for 2022.² De sidste mange år har inflationen i Danmark ligget på eller lige under én procent. Vi husker nok alle sammen ting fra vores barndom, hvis pris i dag er skudt i vejret. Er dette ikke en erindring, man gør sig, så misser de forgange generationer aldrig at berette om, hvad man kunne få af fristelser til under en krone i *de gode gamle dage*.

For som vi alle ved, så besidder 1000 kr. i dag og for ti år siden ikke den samme købekraft. Inflation er med til at regulere økonomien, da det holder forbruget oppe. Øget forbrug er at foretrække, da det øger beskæftigelsen og produktionen, hvilket i sidste ende vil bidrage til en stigning i bruttonationalproduktet, der kan anvendes til at afspejle graden af vækst i et samfund.

Nationalbanken har da også et mål og ønske om at have en vis grad af inflation hvert år for at stabilisere økonomien.³ Men selvom inflation kan være gavnligt, så er der også et ønske om at

¹ Schuman, Robert, ”Erklæringen af 9. maj 1950”

² OECD, ”Denmark Economic Snapshot”, Udgivet i 2022, <https://www.oecd.org/economy/denmark-economic-snapshot/>

³ Nationalbanken, ”Pengepolitik i Danmark”, 08/10/2009, https://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2009/10/pengepol_3udg_dk_web.pdf

holde inflationen nede, da større prisstigninger vil resultere i mindsket forbrug, mindsket efterspørgsel og sidste ende en nedgang i BNP. Denne situation finder sted netop nu, hvor priserne stiger voldsomt. Det gør de bl.a. fordi udbuddet er mindsket samtidig med, at efterspørgslen forbliver uændret. Dette gør, at man kan tage højere priser for varer og tjenesteydelser. Udbuddet er mindsket pga. Ukraines tilstand, der gør dem uegnede til at eksportere og fokusere på handel og pga. Vestens boykot af Rusland. Netop fordi vi som samfund er så forbundne, grundet diverse organisationer og den famøse globalisering, så påvirker sådanne hindringer i udbuddet os straks og markant.

Så markant en stigning i inflationen får betydning for den enkelte borger såvel som landenes økonomier. Påvirkningen af mikroøkonomien ses i øjeblikket primært gennem inflationen i benzin- og dieselpriserne samt den markante prisstigning på dagligvarer. Dette er to områder, som rammer næsten alle husstande og derfor også har væsentlig indvirkning på privatøkonomien og dermed også forbrugernes evne til at omsætte deres penge. I tider med høj inflation, da vil forbrugerne mindske deres forbrug og i stedet forsøge at spare op. Altså får den mikroøkonomiske situation her altså også mærkværdig indflydelse på makroøkonomien.

De sidste mange år har vi været vant til vækst og fremgang. På trods af en usikker Coronatid, der så ud til ingen ende at ville tage, så klarede Danmark sig gennem krisen. Økonomien bragede frem og vi, der endelig havde fået vores frihed tilbage, skyndte os at hoppe tilbage i hinandens arme, hvor trygheden og tilliden er størst. Men selvom alle havde fået nok, mente at dårligdommen måtte have passeret og at vi have *aftjent vores værnepligt*, så poppede der alligevel noget så monstrøst som en krig op i baghaven. Vores vækst er tilbagegående og uanset hvilket af finansministeriets tre scenarier, man dvæler ved, så ser det ikke kønt ud for den danske økonomi de næste par år. I alle scenarier er der enten ingen eller meget lav BNP-vækst, høj inflation og forøget arbejdsløshed.⁴

Krigen gør fremtiden uvis, hvorfor ingen heller kan sige noget om udfaldet deraf. Vi havde brug for ro og fremgang. I stedet fik vi krig og tilbagegang. Men frygt ej. For nok lyder det barskt, men intet er nogensinde så skidt, at det ikke er godt for noget. Vi bør nemlig i situationer som disse huske på

⁴ Valentin Mortensen, Mikkel, "Tre scenarier for dansk økonomi - og det ene er særligt dystert", 21/03/2022, nyheder.tv2.dk, <https://nyheder.tv2.dk/business/2022-03-21-tre-scenarier-for-dansk-oekonomi-og-det-ene-er-saerligt-dystert>

krisernes cyklus. Der vil komme kriser omtrent hver tiende år. De er uundgåelige og vil altid være en del af vores tilværelse. Men kriserne gør os også stærkere, klogere og åbner vores tanker op for taknemmelighed. En barsk tid nu betyder blot, at vi snart vil kunne gå bedre tider i møde. Vi vil kunne lære af vores fejl, omfavne kreativiteten og opbygge den resiliens, som vi har brug for til næste gang en krise står og banker på. Til den tid vil vi være klar og have erfaringer i bagagen.

Vi er vant til at kunne tage afstand til krige og konflikter. Historisk set har vi ofte valgt neutraliteten. Men husker vi tilbage til den forrige verdenskrig, så ved vi, at vi blev nødt til at vælge side og træde i karakter, hvis vi ville holde fast i dem, vi var.

Vi kan ikke kontrollere vores omverden, men vi kan kontrollere hvordan vi reagerer på den. Vi har et valg og historien har vist os, at det er vigtigt at vælge. Så når vi bliver mødt af grusomheder, grådighed og umenneskelighed, så har vi muligheden for at træde til og ytre os.

En krig som denne i Ukraine vil påvirke os på adskillige plan. Økonomien er vigtig, men det menneskelige er formentlig dét, der fylder mest for de fleste af os. Dertil kan vi vende tilbage til princippet om tryghed og tillid. Flere lande vælger nu at blive medlem i de samlende organisationer, som f.eks. NATO. Det er fordi vi, i tider som disse, bliver mindet om vores behov for tryghed, og hvor nødvendig tillid er i en globaliseret verden. Derfor søger vi mod fællesskabet. Vi søger mod hinanden, det trygge og der, hvor vi kan bekræfte hinanden og sørge for at forene vore indsatser. Når vi får valget mellem at handle med lande, som vi stoler på og kan stå inde for eller at handle med lande, der er magtsyge og krigsstartende, så er betænkningstid ikke nødvendig. Det betyder altså, at verdenshandlen vil kunne lukke sig om sig selv. De, der stoler på deres handelspartnere, vil knyttes endnu tættere og de, der tvivler, vil komme længere og længere fra hinanden. Det kan i fremtiden betyde, at vi vil have sværere ved at opretholde en globaliseret verden, hvis det i sidste ende handler om, hvem vi tør stole på, og hvem vi har valgt at udelukke. Når Rusland skuffer sine handelspartnere og ligefrem byder dem en krig, så vil tilliden være brudt og meget svær at genopbygge. Denne følelse af mistillid vil kunne sprede sig, da man i højere grad vil være tilbøjelig til at være mistænksom over for hinanden og aldrig rigtig turde skabe forbindelsen.

Til dem der måtte være i tvivl, så er vores kultur funderet i tillid og tryghed, særligt her i Danmark. Denne krig var og er ikke forudsigelig, men vores erfaring sørger for, at værktøjskassen er fyldt og lige ved hånden. Den situation, der er skabt, og vi befinder os i, vil både kunne mærkes på det mikroøkonomiske- og det makroøkonomiske niveau. De store begivenheder bevæger sig gennem samfund som ringe i vandet. Vi påvirkes af hinanden, og selvom krigen og krisen synes uoverskuelig, så må vi holde fast i vores resiliens, der bygger på vores erfaringer. Vi er kommet gennem krige og kriser før, så hvorfor skulle det ikke kunne lade sig gøre igen? Så sæt nu døren på klem.